

Policy för hantering av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda

Inriktning

Region Norrbotten är en politiskt styrd organisation och ska präglas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Regionen har därmed ett särskilt ansvar att skydda och bejaka de demokratiska värden som organisationen vilar på. Hot och våld riktat mot förtroendevalda samt mot offentliga sammanträden innebär ett allvarligt hot mot grundläggande demokratiska principer och den demokratiska beslutsprocessen riskerar att störas. Hot och våld kan leda till att politiker tvekar inför beslut, blir påverkade i sitt beslutsfattande, hoppar av sina uppdrag eller väljer att inte engagera sig i vissa politiska frågor. Det kan även försvåra rekryteringen av nya politiker samt påverka hur tillgängliga de förtroendevalda är gentemot medborgarna.

Policyn för hantering av hot, våld och allvarliga trakasserier ska uppmärksamma och motverka normalförskjutningen om att de förtroendevalda ”ska tåla lite mer” samt förebygga störningar, olyckor och ohälsa vid offentliga sammanträden i Region Norrbottens lokaler.

Policyn ska granskas och revideras inför varje ny mandatperiod. Regionens säkerhetschef ansvarar för att revideringen genomförs. Samråd sker med regionfullmäktiges ordförande. Tillhörande checklistor kan vid behov omarbetas fortlöpande av regionens säkerhetsenhet.

Värdegrund

Region Norrbottens värdegrund utgår från en humanistisk människosyn som vilar på respekten för människovärdet och grundar sig på FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konventioner. Dessa betonar demokrati genom:

- Alla människors lika värde och individuella rättigheter och plikter som utövas under lagarna.
- Kreativitet, engagemang, delaktighet och ansvarstagande som ett uttryck för ett aktivt medborgarskap.
- Öppenhet, samverkan och hållbarhet där kommande generationers livsmöjligheter garanteras miljömässigt, ekonomiskt och socialt.

Övergripande målsättning

Syfte

Policy för hantering av hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda ska utgöra ett stöd och vara en vägledning för regionens förtroendevalda. Syftet är att öka tryggheten vid utförande av offentliga förtroendeuppdrag. Policyn ska skapa en tydlighet och fastställa ett regiongemensamt förhållningssätt för att förtroendevalda inte ska påverkas genom hot, våld eller allvarliga trakasserier i sin roll som beslutsfattare. Uppdraget som förtroendevald ska kunna genomföras utan inskränkningar.

Mål

Målet med policyn är att förtroendevalda som utsätts:

- Inte ska påverkas i sitt beslutsfattande.
- Ska känna godtagbar trygghet och säkerhet i sitt uppdrag.

De politiska partiernas och Region Norrbottens ansvar samt policyns efterlevnad

Arbetsmiljölagen gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning (1 kap 2 § 1 st. AML). Förtroendevalda är inte formellt anställda av regionen. Därför räknas inte hot och våld mot förtroendevalda som en arbetsmiljöfråga. Förtroendevalda omfattas inte av Arbetsmiljölagen eller Region Norrbottens interna rutiner gällande hot och våld för anställd personal.

I Region Norrbotten har regionfullmäktige ett övergripande ansvar för regionens arbete mot hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda. Regionfullmäktiges ordförande är formellt säkerhetsansvarig inom den politiska församlingen och kontaktperson vid hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda.

Det egna partiets organisation har huvudansvaret för säkerhetsfrågor gällande hot, våld och trakasserier. Det är upp till partierna och den politiska församlingen att ta ansvar för sina förtroendevalda. Den lokala polisen har huvudansvaret för personskydd av regionens förtroendevalda.

Säkerhetsansvarig samråder med regionens säkerhetschef rörande riskbedömning, beslut och åtgärder. Säkerhetsansvarig ansvarar för att alla inrapporterade incidenter och åtgärder dokumenteras.

Säkerhetsansvarig ansvarar för eventuell intern information till berörda förtroendevalda samt för eventuella kontakter med media vid händelser rörande hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda.

Säkerhetsansvarig kan även samråda med partiets gruppledare, eller annan av denne utsedd kontaktperson i partiet, under förutsättning att den som utsatts för hot, våld eller allvarliga trakasserier gett sitt tillstånd till detta. Varje enskild förtroendevald ansvarar för att rapportera eventuella incidenter till säkerhetsansvarig.

I samband med offentliga sammanträden ansvarar sammanträdets ordförande, i samråd med polisen, för hotbilda-bedömning och beslut om säkerhetskontroll vid misstanke om fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Säkerhetschefen ser till att kontaktvägar finns upprättade mellan Region Norrbotten och berörda organisationer och myndigheter.

Region Norrbotten har genom denna policy tagit beslut om att det för förtroendevalda ska finnas rutiner för att kunna agera när förtroendevald drabbas av hot eller våld.

Definitioner

Förtroendevald

Med förtroendevald menas ledamöter och ersättare i regionfullmäktige, beredningar, nämnder, styrelser, utskott och revisorer.

Hot

Hot innebär att någon hotar att skada någon person eller dennes egendom. Hot kan även omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för den som blir utsatt. Hotet kan ske via telefon, sms, mejl, sociala medier, direkt tilltal eller med hjälp av vapen eller annat föremål. För att hotet ska vara brottsligt i laglig mening måste den som blir utsatt uppfatta hotet som allvarligt.

Hatbrott

Om ett angrepp beror på gärningspersonens negativa inställning till den drabbades hudfärg, nationella eller etniska ursprung, religionstillhörighet, trosbekännelse eller sexuella läggning är brottet klassat som hatbrott och kan leda till straffskärpning vid lagföring. Det är viktigt att detta anges vid en polisanmälan.

Otillåten påverkan

Begreppet "otillåten påverkan" omfattar en rad olika handlingar som syftar till att påverka politikere och tjänstemäns beslutfattande. När denna typ av brott begås på ett organiserat och systematiskt sätt kan det allvarligt skada det demokratiska systemet.

Otillåten påverkan kan innebära en svår kränkning som kan medföra psykiska eller fysiska skador hos den drabbade. Det är också ett arbetsmiljöproblem och kan vara ett säkerhetsproblem för den drabbade regionen. Otillåten påverkan kan handla om påtryckningar som:

- Trakasserier som exempelvis kränkning, ofredande eller subtila hot.
- Hot som exempelvis utpressning eller uttryck som medför att den hotade personen fruktar för sin egen eller någon annans säkerhet, eller egendom.
- Fysiskt våld mot person eller egendom.
- Korruption i form av otillbörliga erbjudanden av olika slag.

Trakasserier

Det kan ibland vara svårt att avgöra om och vad en person utsatts för då vissa hot är subtila och tvetydiga. Trakasserier är en form av påverkan som inte alltid är straffbar men i vissa situationer kan betraktas som ofredande, olaga förföljelse eller fridskränkingsbrott. För att hotet ska vara brottsligt i laglig mening måste den som blir utsatt uppfatta hotet som allvarligt.

Förebyggande arbete mot hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda

Varje politiskt parti rekommenderas att ha ett eget förebyggande säkerhetsarbete och hantera hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda samt bära medföljande kostnader.

Under varje mandatperiod ska någon form av utbildning/information kring säkerhetsfrågor kopplat till hot, våld och allvarliga trakasserier erbjudas samtliga förtroendevalda. Särskilt ska information och utbildning till nyvalda förtroendevalda prioriteras. En lokal trygghetsundersökning bland Region Norrbottens förtroendevalda ska genomföras en gång per mandatperiod.

Exempel på förebyggande åtgärder för envar

Resor

Riskbedöm möten:

- Är det känsliga frågor som ska debatteras/beslutas?
- Är platsen för mötet tidigare känd för att vara utsatt?

Resor i allmänhet:

- Avslöja inte resmål i förväg på exempelvis sociala medier, men berätta gärna om resan i efterhand.

Personliga uppgifter

Kontrollera var uppgifter om dig själv finns att tillgå via nätet:

- Googla dig själv och begär, om så är möjligt, rensning av personlig information från webb-sidor där mycket personlig information finns. Alla webbsidor erbjuder inte rensning av personlig information.
- Gör personliga konton på sociala medier säkrare genom att begränsa behörigheten eller radera känslig personlig information.
- Säkerställ att inloggningar till sociala medier har hög säkerhet genom att välja en kod som är svår att bryta.
- Tips är att använda en mening där versaler används för ord som normalt har detta och gemener för resten, exempelvis: Jag heter Kalle och äter 3 bananer per vecka. Koden blir: JhKoä3bpv.

Hemmet

Se över hur skalskyddet är utformat:

- Kan du se vem som finns utanför dörren, innan du öppnar, genom att titta ut genom fönster eller titthål i dörren?
- Försök att göra fastigheten så insynsskyddad som möjligt.
- För att undvika farlig post så bör posten lämnas i postlåda utanför fastigheten (inte genom dörrinkast). Prata med din fastighetsägare om möjligheter att placera brevlåda utanför dörren om så inte finns.
- Kan ett larm på fastigheten öka säkerheten? Hemlarm har oftast flera funktioner som gör att bostaden kan vara inbrottslarmad vid frånvaro och skalskyddad vid närvaro.

Elektronisk utrustning

- Kontrollera vad som kopieras upp i "molnet" från din dator eller mobiltelefon. Undvik att personliga uppgifter, anteckningar eller kontakter säkerhetskopieras.
- Använd säkra lösenord för inloggning i elektronisk utrustning för att försvåra åtkomst till uppgifter om utrustningen tappas bort.
- Kontrollera att elektronisk utrustning har allmänt namn vid inloggning på allmänna nätverk (exempelvis flygplatser, köpcentrum, etcetera.). Byt namn på mobiltelefonen från exempelvis Andersanderssonmobil till AA-mobil.
- Tänk på att mobiltelefoner och datorer med högtalare och mikrofoner kan avlyssnas på distans. Undvik att prata om känsliga frågor med elektronisk utrustning i närheten.

Viktiga telefonnummer

Kontakter – vid våld, hot och hat mot förtroendevalda.

Telefonnummer	
Akut	Polis, Ambulans, Räddningstjänst: 112
Ej akut	Polis: 114 14
Säkerhetschef	0920-28 41 84
Tjänsteman i beredskap – TiB (utanför kontorstid)	Nås dygnet runt genom regionens växel: 0920-28 40 00
Säkerhetsansvarige (regionfullmäktiges ordförande)	070-635 06 24

Åtgärd vid hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevald

Hot mot förtroendevald

Den lokala polisen har huvudansvaret för skydd av regionens förtroendevalda. Det innebär att den polisiära handläggningen av ärenden om hot och våld mot förtroendevalda är en uppgift för respektive polismyndighet. När en förtroendevald blivit utsatt för hot ska säkerhetsansvarig kontakta regionens säkerhetschef. Utanför kontorstid tas kontakt med tjänsteperson i beredskap (TIB).

Polisanmälan

Grundregeln är att brott ska polisanmälas och att polisen ska utreda brotten. Om någon blir utsatt för hot, våld eller allvarliga trakasserier är det därför viktigt att en polisanmälan görs. Det är alltid den som drabbats som avgör om en polisanmälan ska göras. En anmälan ger polisen betydligt större möjligheter att förhindra att gärningspersonen upprepar brott samt möjliggör att personen kan lagföras.

Oavsett om anmälan begärs åtkomstskyddad eller inte så är det viktigt att vid polisanmälan uppge att det är förtroendevald person som är utsatt. Detta hjälper polisen att kartlägga problembilden i samhället.

Polisanmälan görs i första hand av säkerhetsansvarige (regionfullmäktiges ordförande) med hjälp av regionens säkerhetschef. Den utsatte kan förstås, om denne vill, själv polisanmäla incidenten.

Åtkomstskyddad polisanmälan

Det finns ingen brottsrubricering eller något i brottsbalken som heter "demokratibrott" eller "brott mot demokratin". Men polisen använder begreppet påverkansbrott mot demokratibärande funktioner för att signalera allvaret när förtroendevalda politiker och andra åsiktsbildare som journalister och konstnärer utsätts för angrepp i sin yrkesroll. Förtroendevalda har lagstadgad rätt att begära att polisanmälan blir åtkomstskyddad. Detta innebär att endast de tjänstemän hos polisen som är berörda och arbetar med ärendet kan ta del av innehållet.

Egna åtgärder om du utsätts

Generella akutåtgärder vid hot eller våldssituation

- Larma snabbt 112, ropa på hjälp.
- Vid akutsamtal: Uppge vem du är, platsen, skador, hot, drabbade samt telefonnummer man kan nå dig på.
- Installera om möjligt applikationen 112 och ge den tillgång till din platsinformation. När du ringer 112 från applikationen så ser SOS-alarm din position direkt och kan snabbare skicka hjälp.
- Försök att uppträda lugnt, lyssna utan att avbryta den som hotar, undvik motargument.
- Agera med lågaffektivt bemötande genom att bekräfta att du ser att personen är upprörd. Be personen förklara varför hen är upprörd.
- Försök att uppmärksamma andra på situationen.
- Om hotet övergår till handling:
 - Ta skydd.
 - Ropa på hjälp.
 - Försök ta dig från platsen.
 - Utöva nödvärn.
- Kontakta snarast anhörig och, om det är aktuellt, din arbetsplats.
- Kontakta säkerhetsansvarig (regionfullmäktiges ordförande). Om säkerhetsansvarig inte går att nå kan du kontakta din gruppledare eller regionens säkerhetschef.

Åtgärder vid hot eller allvarliga trakasserier via telefon

- Försök att behålla lugnet, lyssna utan att avbryta den som hotar, undvik motargument.
- Var uppmärksam på vad som sägs och skriv ner det, be någon annan som finns i närheten att medlyssna, spela in samtalet om du kan.
- Var uppmärksam på dialekt och om du kan avgöra ålder.
- Dokumentera klockslag och datum.

Åtgärder vid hot eller allvarliga trakasserier via e-post, sms eller sociala medier

- Ta en så kallad skärmdump (print screen) och spara bilden om du blir hotad via Internet.
- Spara e-postmeddelanden.
- Spara SMS.
- Kontakta säkerhetsansvarig (regionfullmäktiges ordförande). Om säkerhetsansvarig inte går att nå kan du kontakta din gruppledare eller regionens säkerhetschef.

Åtgärder vid misstänkta försändelser och föremål

- Post/föremål som levereras till ditt hem eller arbete kan vara ett hot mot din säkerhet. Var särskilt uppmärksam på försändelser och föremål som avviker från det normala.
- Be den som levererar brev eller paket att visa legitimation.
- Rör inte försändelser eller föremål som du inte känner igen.
- Öppna inte brev eller paket om du är osäker på avsändaren.
- Avlägsna människor från försändelsen eller föremålet så att ingen kan bli skadad.
- Förbered eventuell utrymning av lokalerna.
- Larma Polisen, tel. 112.
- Kontakta säkerhetsansvarig.
- Vid misstanke att du fått farligt ämne på kroppen, skölj av dig och uppsök omedelbar sjukvård.
- Notera tid, hur försändelsen levererats och vilka som hanterat den.
- Var extra uppmärksam om försändelsen:
 - Är ojämn sned och bucklig.
 - Är lätt/tung i förhållande till storleken.
 - Har handskriven textad adress.
 - Har olje- eller fettfläckar.
 - Har inskränkande text som ”Personligt” ”Får endast öppnas av” etcetera.
 - Saknar returadress.
 - Ger ljud ifrån sig.

Säkerhetsansvarigs mall vid incidentrapportering

Säkerhetsansvarig (regionfullmäktiges ordförande) är förtroendevaldas kontaktperson vid hot, våld och allvarliga trakasserier. I de fall säkerhetsansvarig inte går att nå kan regionens tjänsteman i beredskap (TiB) kontaktas (se

sida 6 för telefonnummer). Den som mottar information om en inträffad händelse kan använda *Mall för incidentrapportering* (se sida 12).

Skydd och stöd för utsatta

Utifrån den utsattes behov samråder säkerhetsansvarig med regionens säkerhetschef rörande riskbedömning, beslut och åtgärder. Säkerhetschefen samverkar med polisen. Nedan är exempel på skyddsåtgärder som kan sättas in antingen av polisen eller via köp av extern tjänst av respektive parti.

Larmpaket

I ett existerande hotläge (bedömd av polis, säkerhetsansvarige eller regionens säkerhetschef) kan personlarm tilldelas den utsatte personen.

Stationär bevakning och rondering

Säkerhetspersonal från bevakningsföretag som kan uppdras att skydda utsatt person eller egendom.

Transport

Säkerhetspersonal från bevakningsföretag kan bistå med transporter och skydd vid framträdanden eller offentliga möten.

Samtalsstöd

Samtalsstöd för den utsatte finns att tillgå hos företagshälsovården. Även brottsofferjouren kan ge samtalsstöd, råd och vägledning.

Begränsning av åtkomst till personuppgifter

I vissa fall kan sekretessmarkering eller skyddad folkbokföring begäras hos Skatteverket för att begränsa åtkomsten av personlig information samt begränsa utlämnande av personlig information.

Medföljande kostnader för skyddsåtgärder finansieras av respektive politiskt parti.

Åtgärd vid hot mot offentligt sammanträde

Den 1 juli 2010 infördes lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och regioner. Enligt lagen får kommuner och regioner anordna säkerhetskontroller vid sina offentliga sammanträden om det finns anledning att misstänka brott som medför fara för någons liv, hälsa, frihet eller omfattande skadegörelse på egendom i samband med sammanträdet.

Beslut om säkerhetskontroll

Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Enligt lagen ska samråd med polisen och hotbilda- bedömning genomföras innan ordföranden beslutar om säkerhetskontroll.

För bedömningen att en säkerhetskontroll bör utföras räcker det att allmänt svepande hotbilder förekommer. Det ska med rimlig objektivitet kunna befaras att ett allvarligt brott kan komma att inträffa i samband med ett offentligt sammanträde. Se sida 11 för *Checklista inför offentliga sammanträden*.

Genomförande av säkerhetskontroll

I det fall en säkerhetskontroll genomförs får den omfatta identitetsundersökning av till sammanträdet besökande personer.

Vid säkerhetskontrollen eftersöks vapen och andra föremål i väskor, paket och dylikt som kan vara ägnade att komma till användning vid brott. Kroppsvisitation sker med hjälp av teknisk utrustning. Manuell kroppsvisitation får endast ske om det finns särskilda skäl för detta. En sådan undersökning ska i sådana fall utföras av polis eller av ordningsvakt som fått godkännande av polisen att utföra sådan kontroll.

Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll får vägras tillträde till sammanträdet och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning att lämna vapen eller farliga föremål ifrån sig.

Checklista inför offentliga sammanträden

Risikfaktorer

1. Kan mötet/evenemanget dra till sig ett intresse från grupper eller individer som utgör en särskild risk för hot och våld eller som på något annat sätt kan vara ute efter att störa mötet? (Behandlas några kontroversiella ämnen?)
2. Finns det risk för överförda hotbilder? (Medverkar personer/grupper som har en hotbild riktad mot sig.)
3. Pågår andra evenemang i närheten som kan påverka situationen? (Demonstrationer, möten, etcetera.)
4. Vilken bedömning gör arrangören/ordföranden av hotbilden utifrån stämmingsläge, medierapportering, antal deltagare och eventuell övrig information?

Före mötet (planering):

- Undvik ensamarbete, se till att det finns medhjälpare/ kollega på plats. Prata ihop er innan mötet om hur ni hanterar uppkomna situationer och vem som gör vad.
- Se till att lokal polis är underrättad om situationen. Informera exempelvis om eventuella kontroversiella budskap som kan påverka hotbilden.
- Ordna med en smidig väg till och från talarstol. Inga åskådare bakom ryggen eller fysiska hinder (till exempel funktionärer) i utrymmet mellan talare och publik.
- Se över möjligheten att larma. Ladda mobiltelefoner, bestäm vem som larmar, till vilket nummer och se över möjligheten till snabb hjälp.
- Transport till och från mötesplatsen bör ses över. Parkera bilen lämpligt för att underlätta en snabb och smidig ankomst och avfärd, dirigera taxi, ordna eventuellt sällskap till och från mötet.
- Efter mötet (följa upp och förbättra).
- Om polis är underrättad, kontakta dem och berätta att aktiviteten är avslutad.
- Om något hänt, se till att drabbade inte lämnas ensam. Prata igenom händelsen och utifrån situationen kontakta lämpliga parter.
- Vad gick bra och vad kan göras bättre?

Mall för incidentrapportering

Datum för inrapportering:

Vem rapporterade incidenten? <i>(Namn, funktion, relation till den utsatte)</i>	
Vem utsattes? <i>(Namn, vilket parti, anhörig)</i>	
Vad utsattes personen för? <i>(Beskriv detaljrikt händelsen. Trakasserier. Hot, skadegörelse, våld, korruption? Via brev, telefonsamtal, sms/mms, personligt framfört)</i>	
När och var inträffade händelsen? Var det någon annan som såg händelsen? <i>(Till exempel annan förtroendevald, familjemedlem? Nådde hotet fram till den tänkta mottagaren)</i>	
Antas förövaren tillhöra en grupp/falang av något slag? <i>(Ja/nej? Om ja, vilken?)</i>	
Finns någon känd utlösande faktor? <i>(Till exempel särskild politisk fråga, ett beslut, annat?)</i>	
Beslut om eventuella åtgärder? <i>(Exempelvis polisanmälan, skyddsåtgärder för den utsatte)</i>	
Hur upplevde den utsatte incidenten? <i>(Skrämmande eller inte? Allvarligt menad eller inte? Andra känslor/upplevelser)</i>	

Fortsättning på nästa sida

Har polis kontaktats? Ja Nej

Om ja, när?.....

Har incidenten polisanmälts? Ja Nej

Om inte, vill den utsatte att incidenten polisanmäls Ja Nej

Har den utsatte uttryckt behov av stöd/hjälp? Ja Nej

Om Ja, vilka behov?.....

Har den utsatte fått stöd/hjälp? Ja Nej

Beskrivning av stöd/hjälp/andra åtgärder

.....

.....

.....

Har anhöriga informerats? Ja Nej

Vem/vilka?.....

Har gruppleddare, annan utsedd i partiet eller andra personer informerats om incidenten? Ja Nej

Vem/vilka?.....

(Exempelvis regionens säkerhetschef, arbetsgivare, nämnd/styrelse, kommunikationschef)

Övrigt att reflektera kring

Vilken information finns om dig och dina kontaktuppgifter på internet? ”Googla” ditt namn och se vilken information som finns. Är det sådant som du vill att alla ska veta?